

У517.1155
• А-602

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ

АМНОН ГУР

УДК 796.0715

**ДИФЕРЕНЦІЙОВАНА СИСТЕМА ОЦІНКИ ОБДАРОВАНOSTI
ЮНИХ БІГУНІВ НА СЕРЕДНІ ТА ДОВГІ ДИСТАНЦІЇ
З УРАХУВАННЯМ ЕТНІЧНОЇ НАЛЕЖНОСТІ**

24.00.01 — Олімпійський і професійний спорт

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з фізичного виховання і спорту

Київ — 1999

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Національному університеті фізичного виховання і спорту України, Державний комітет України з фізичної культури і спорту.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор Волков Леонід Вікторович, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди.

Науковий консультант: доктор педагогічних наук, професор Булатова Марина Михайлівна, завідувач кафедри інформатики і передових технологій у фізичному вихованні і спорті Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент Сахновський Костянтин Павлович, зав. лабораторією НДІ фізичної культури і спорту, м. Київ, Україна; Сіренко Віктор Олександрович, кандидат біологічних наук, професор кафедри легкої атлетики Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Провідна установа: Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, Міністерство освіти України, м. Київ.

Захист відбудеться «27» листопада 1999 р. о 14 год. 30 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.829.01 у Національному університеті фізичного виховання і спорту України (252650, м. Київ-5, вул. Фізкультури, 1).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету фізичного виховання і спорту України (252650, м. Київ-5, вул. Фізкультури, 1).

Автореферат розіслано «27» листопада 1999 р.

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради,
доктор педагогічних наук, професор

Іващенко Л. Я.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. Вивчення структури спортивної обдарованості, вплив соціальних, біологічних, етнічних та інших факторів на її формування і розвиток досліджувались багатьма вченими різних країн світу (В. К. Бальсевич, 1980; Н. Ж. Булгакова, 1978; Л. В. Волков, 1997; В. К. Запорожанов, 1996; В. М. Платонов, 1997; К. П. Сахновський, 1990; В. П. Філін, 1987; В. Б. Шварц, С. В. Хрущов, 1984; Н. Gabler, R. Ruoff, 1983; M. Kodum, 1969; J. Ulbich, 1987 та ін.).

За даною проблемою дослідження у легкій атлетиці проводили В. Г. Алабін (1994); Л. В. Волков (1990, 1993); П. З. Сіріс зі співробітниками (1983); J. M. Tanner (1964); M. Tuvek (1984) та ін.

Розроблено модельні характеристики бігунів, стрибунів і металників вищих розрядів, визначено показники оцінки обдарованості у різних видах легкої атлетики. Але застосування ідеї моделювання «олімпійця» практично не виправдалося. Вірогідно, «олімпієць» — це, насамперед, індивідуальність, а компоненти структури його спортивної обдарованості можуть мінятися за рахунок компенсаторних здібностей.

Останнім часом значно підвищився інтерес до питання обдарованості у бігу на середні та довгі дистанції, що пов'язано зі спортивними досягненнями спортсменів з Ефіопії, Кенії, Марокко.

Вивчаючи дане питання, дослідники висувають різні припущення, однак їх розв'язання вимагає різностороннього і комплексного підходу.

Зв'язок досліджень з науковими темами. Дисертацію виконано відповідно до зведеного плану НДР Міністерства України у справах молоді і спорту (1991-1995 рр.) за темою 1.2.1 № 0196U010518 «Наукове обґрунтування структури та змісту багаторічної спортивної підготовки»; зведеного плану НДР у сфері фізичної культури і спорту на 1998-2000 рр. Державного комітету України з фізичної культури і спорту за темою 2.2.9 «Розробка технологій (освітніх, виховних, оздоровчих) багатолітньої спортивної підготовки дітей і підлітків».

Мета дослідження. Розробити диференційовану оцінку спортивної обдарованості юних бігунів на середні та довгі дистанції різної етнічної належності.

Завдання дослідження. В зв'язку з поставленою метою розв'язуються такі завдання:

1. Вивчити відмінності у віковому розвитку компонентів структури спортивної обдарованості бігунів 13–16 років на середні та довгі дистанції з урахуванням етнічних особливостей.

2. Визначити інформаційну значущість компонентів структури спортивної обдарованості бігунів різних етнічних груп на середні та довгі дистанції.

3. Розробити диференційований підхід для оцінки спортивної обдарованості бігунів на середні та довгі дистанції з урахуванням етнічної належності.

Наукова новизна. У дослідженнях уперше отримано дані змісту структури спортивної обдарованості бігунів на середні та довгі дистанції 13–16-річного віку різних етнічних груп.

Вивчено вікову динаміку формування структури спортивної обдарованості юних бігунів на середні та довгі дистанції, особливості її розвитку на різних етапах спортивної підготовки з урахуванням етнічної належності.

Визначено інформаційну значущість компонентів структури, що не залежить від етнічних особливостей при досягненні високих спортивних результатів у бігу на середні та довгі дистанції.

Вперше розроблено комплексну диференційовану оцінку спортивної обдарованості юних бігунів різної етнічної належності.

Теоретична і практична значущість. Отримані дані можуть бути використані для подальшого вдосконалення теорії спортивної обдарованості з урахуванням етнічних і клімато-географічних особливостей регіону.

Для практики розроблено критерії комплексної оцінки спортивної обдарованості підлітків та юнаків, що можуть бути використані для відбору у спеціалізовані групи, що спеціалізуються з бігу на середні та довгі дистанції.

Результати дослідження впроваджено у практичну діяльність тренерів спортивних клубів, а також у зміст навчально-тренувального процесу збірних команд (юнацьких) Ізраїлю, що підтверджено актами про впровадження.

Апробація роботи і декларація особистого внеску дисертанта у розробку наукових результатів. Основні положення, результати та висновки розглядалися на міжнародних та регіональних конференціях, міжнародних семінарах тренерів, опубліковано у дев'яти наукових працях.

Внесок автора полягає у визначенні напрямку, мети, конкретних завдань дослідження, проведенні педагогічних експериментів, їх узагальнення та аналізу.

Публікації. Результати досліджень опубліковано у 3 монографіях, 4 навчально – методичних посібниках і 3 наукових статтях.

Структура і обсяг дисертації. Дисертаційну роботу викладено на 161 сторінках, вона складається зі вступу, шести розділів, обговорення результатів дослідження, висновків і практичних рекомендацій. Бібліографія включає 200 джерел, цифрові дані представлено 38 таблицями та ілюстровано 22 рисунками.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Теоретичні основи, методологія та організація досліджень.

Теоретичний аналіз, узагальнення досвіду світової практики, попередні педагогічні експерименти дали змогу встановити, що структура спортивної обдарованості бігунів на середні та довгі дистанції складається з великої кількості взаємопов'язаних компонентів — антропометричних показників, функціональних можливостей, фізичних здібностей тощо.

Методологічною основою досліджень є системний підхід. Він дозволяє розглядати спортивну обдарованість як динамічну систему, що має певну структуру з великою кількістю взаємопов'язаних компонентів.

При вивченні проблеми застосовувалися такі методи:

- 1) теоретичний аналіз, узагальнення досвіду передової практики;
- 2) педагогічний експеримент, педагогічне тестування і спостереження, експертна оцінка;
- 3) антропометрія, соматометрія, рентгеноскопія, функціональні проби, велоергометрія;
- 4) статистичні методи та математичний аналіз.

Педагогічні експерименти проводилися в Ізраїлі протягом 1993-1998 років у три етапи.

На першому етапі в експерименті взяли участь 238 юнаків, 128 з яких народилися в Ізраїлі (корінні ізраїльтяни=Ізр-), а 110 — репатріювалися з Ефіопії (афроізраїльтяни=Афро-).

На другому етапі було здійснено поглиблений медико-педагогічний контроль, змістом якого було: медичний анамнез, клініко-фізіологічне обстеження, вимірювання АТ і ЧСС, електрокардіографія (ЕКГ), тренерська експертна оцінка.

Третій етап проведено після медичного обстеження і тренерської оцінки. У ньому взяли участь 150 юних бігунів на середні та довгі дистанції віком 13-16 років, з них 84 — корінні ізраїльтяни и 66 — афроізраїльтяни.

2. Вікова динаміка та етнічні відмінності в розвитку основних компонентів спортивної обдарованості юних бігунів на середні та довгі дистанції. Аналіз вікової динаміки розвитку компонентів

структури спортивної обдарованості юних бігунів різної етнічної належності свідчить про певні відмінності.

Показники біологічного віку свідчать про те, що юні спортсмени-афроізраїльтяни практично у всіх вікових категоріях відносяться до ретардантів, а підлітки, які народилися в Ізраїлі — акселеранти.

Антропометричні ознаки — довжинні та маси тіла — у корінних ізраїльтян значно вищі, ніж у афроізраїльтян (табл. 1). Є один параметр — довжина гомілки, що у афроізраїльтян більша й активніше збільшується з віком.

Таблиця 1

Довжина та вага тіла юних бігунів на середні і довгі дистанції різної етнічної належності

Вік, років	Довжина тіла, см				Маса тіла, кг			
	\bar{X}		F-тест		\bar{X}		F-тест	
	Афро-	Ізр-	F (1,24)	P	Афро-	Ізр-	F (1,24)	P
13	163,68	164,60	0,3	–	48,98	51,00	1,2	–
14	164,34	167,40	2,1	–	50,06	56,16	25,5	0,001
15	166,36	169,76	6,3	0,015	51,44	57,76	9,4	0,003
16	167,08	171,72	10,1	0,003	53,74	63,24	46,5	0,001

Відставання у біологічному розвитку афроізраїльтян загалом пояснює і низькі показники розмірів тіла — довжини тіла, розмаху рук, довжини ступні, кисті і маси тіла.

Відзначено незначні розбіжності у довжинних параметрах 13-14-річних юних бігунів досліджуваних етнічних груп. Але у віці 15-16 років різниця стає статистично вірогідною.

Слід відзначити, що довжина стегна афроізраїльтян практично не збільшується між 13 и 16 роками. Одночасно даний показник корінних ізраїльтян значно збільшується.

Різниця довжини стегна у досліджуваних етнічних групах у 13 років незначна, у 14 років — стає статистично вірогідною, а у 15-16 років різниця становить понад 3,0 см.

Отже, юні бігуни — корінні ізраїльтяни мають довше стегно, а афроізраїльтяни — гомілку (рис. 1, 2).

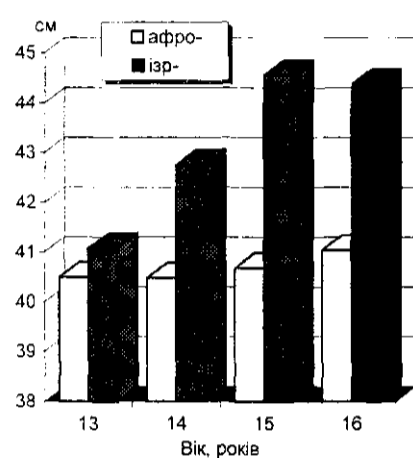

Рис. 1. Вікова динаміка довжини стегна афро- і корінних ізраїльтян

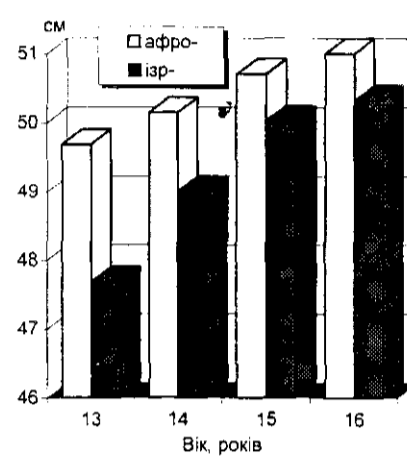

Рис. 2. Вікова динаміка довжини гомілки афро- і корінних ізраїльтян

Певний інтерес становить зміст жирової тканини в організмі спортсменів досліджуваних етнічних груп. Простежуються значні відмінності даного показника у афроізраїльтян порівняно з корінними ізраїльтянами.

З віком та внаслідок багаторічних спортивних тренувань у афроізраїльтян частка жирової маси в організмі зростає незначно. У їх однолітків, народжених в Ізраїлі, під впливом тренувань відсоток жирової маси знижується.

Порівняння показників VO_{2max} піддослідних груп у віковій динаміці свідчить про перевагу афроізраїльтян. Але незважаючи на те, що з віком різниця зменшується від $11,4 \text{ мл} \cdot \text{хв}^{-1} \cdot \text{кг}^{-1}$ на кг (20%) у 13 років до $3,9 \text{ мл} \cdot \text{хв}^{-1} \cdot \text{кг}^{-1}$ (7,0%) у 16 років, вона все ще залишається високою. Відсутність вірогідної різниці за показниками ЖЕЛ у кожній віковій групі дає змогу припустити, що перевага показників VO_{2max} пов'язана з уродженими або надбаними в умовах Ефіопії функціональними особливостями організму.

Показники фізичних здібностей також мають етнічні відмінності. Так, швидкісні здібності афроізраїльтян значно нижчі, ніж у їхніх однолітків, які народилися в Ізраїлі. додаючи у швидкості рухів з кожним роком, вони пробігають дистанцію 30 м практично на 0,1 с повільніше (рис. 3).

Швидкісно-силові здібності (стрибок у довжину з місця) і швидкісна витривалість (біг 300 м) мають свої закономірності вікового розвитку, але відмінностей між групами юних спортсменів, за якими велося спостереження, не простежується.

У бігу на 800 і 2000 м результати афроізраїльтян у всіх вікових категоріях значно вищі, ніж у їх корінних однолітків (рис. 4). Високі показники відзначені і в розвитку гнучкості, а результати у метанні ядра значно вищі у корінних ізраїльтян.

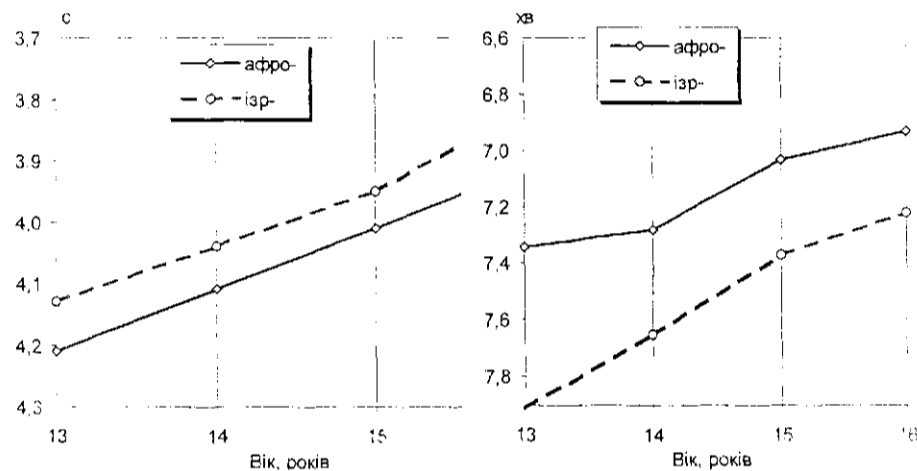

Рис. 3. Вікова динаміка розвитку швидкісних здібностей спортсменів за показниками бігу на 30 м афро- і корінних ізраїльтян

Рис. 4. Вікова динаміка розвитку витривалості спортсменів за показниками бігу на 2000 м афро- і корінних ізраїльтян

Порівняльний аналіз свідчить, що показники витривалості значно вищі у афроізраїльтян, а швидкісні здібності — у корінних ізраїльтян.

Порівняння отриманих нами даних та результатів досліджень інших учених (В. Г. Алабін, 1994; П. З. Сіріс і співавт., 1993) свідчать про те, що моделі для відбору бігунів на середні та довгі дистанції, розроблені для європейських спортсменів, відрізняються за антропометричними ознаками та за фізичними здібностями.

3. Етнічні відмінності у формуванні вікової структури спортивної обдарованості юних бігунів на середні та довгі дистанції. Вивчення вікової структури спортивної обдарованості юних бігунів на середні та довгі дистанції здійснювалося на основі аналізу взаємозв'язків і взаємозалежностей основних її компонентів з використанням кореляційних матриць.

Особливістю розвитку антропометричного компонента структури спортивної обдарованості афроізраїльтян є високий ступінь взаємозв'язків всіх її параметрів. Цей факт характерний для кожного віку даної етнічної групи.

Якщо розглядати це явище з позиції надійності систем, тобто наявності дублюючих підсистем, то необхідно відмітити, що організм юних афроізраїльтян має більшу біологічну надійність, ніж організм їх однолітків — корінних ізраїльтян.

Відмінності у розвитку і взаємозв'язку компонентів структури відмічаються як у віковому, так і в етнічному відношенні. Наприклад, у віці 13 років у афроізраїльтян відмічено достовірний вплив антропометричних показників на результати у бігу на 2000 м, а у корінних ізраїльтян цей результат залежить від рівня розвитку швидкісних здібностей.

Однією з особливостей формування структури спортивної обдарованості юних бігунів-ізраїльтян є сильний вплив тренувального фактора, а у афроізраїльтян — антропометричних ознак. Вірогідно, що спортсмени-афроізраїльтяни, маючи природні особливості будови тіла, можуть досягнути високого спортивного результату, витрачаючи значно менше часу на тренувальні заняття, ніж їх однолітки-ізраїльтяни.

Для всіх юних спортсменів, незалежно від етнічної належності, характерним є достовірно висока кореляційна залежність між біологічним та хронологічним віком.

Аналізуючи вікову динаміку взаємозв'язків показників структури спортивної обдарованості «корінних» ізраїльтян, можна відзначити якісне та кількісне покращення кореляційних зв'язків антропометричних ознак. Можна вважати, що ці зміни з віком значно підвищують надійність організму, який росте.

Якщо спортивний результат з бігу на 800 и 2000 м у афроізраїльтян залежить від антропометричних показників, то у корінних ізраїльтян він більш визначається спортивним стажем та кількістю тренувальних занять.

На заключному етапі поглибленої спортивної спеціалізації (15-16 років) у спортсменів-ізраїльтян спостерігається посилення взаємозв'язків антропометричних показників і зниження їх залежності від біологічного віку. Цей факт свідчить про завершення етапу статевого дозрівання, що підтверджує і високий взаємозв'язок біологічного та хронологічного віку.

Більшість дослідників вважають, що антропометричні показники та соматичний розвиток помітно впливають на рівень досягнень в спорті. Цей факт підтверджено і проведеними дослідженнями. Незалежно від етнічної належності, будова тіла значною мірою визначає спортивний результат.

Розглядаючи це питання з позиції принципу єдності біологічного розвитку і педагогічного тренувального процесу, можна погодитися з думкою дослідників, які стверджують, що природні задатки, визначаючи основу спортивної обдарованості, значно впливають на результати у бігу на середні та довгі дистанції у представників афроізраїльтянського походження.

4. Диференційований підхід до оцінки спортивної обдарованості підлітків і юнаків різної етнічної належності під час відбору для бігу на середні та довгі дистанції. Дослідження структури спортивної обдарованості юних бігунів різної етнічної належності показує, що вплив та взаємозв'язок її компонентів, як біологічного, так і тренувального характеру, змінюються залежно від віку і етнічної належності. Використання математичних методів дозволяє визначити інформаційну значущість біологічних та педагогічних параметрів для розробки критеріїв диференційованої оцінки спортивної обдарованості юних бігунів.

Це питання розв'язувалося за допомогою методу аналізу кореляційних матриць (рис. 5, 6) з подальшим аналітичним виключенням слабо взаємопов'язаних і малоінформативних показників. Такий підхід дає змогу визначити і відібрати ознаки, що суттєво впливають на спортивний результат.

Згідно з аналізом та інформаційною значущістю було відібрано і включено в оціночні таблиці такі показники:

- антропометричні — довжина та маса тіла, довжина гомілки та стегна;
- фізичні здібності — швидкісні (біг 30 м), швидкісно-силові (стрибок у довжину з місця, метання ядра), швидкісна витривалість (біг 300 м).

Відповідно до вимог спортивної метрології розроблено таблиці диференційованої оцінки компонентів спортивної обдарованості бігунів на середні та довгі дистанції (табл. 2, 3).

Отримані наукові факти та їх аналіз підтверджують доцільність комплексного підходу до оцінки спортивної обдарованості дітей та підлітків з урахуванням їх етнічної належності.

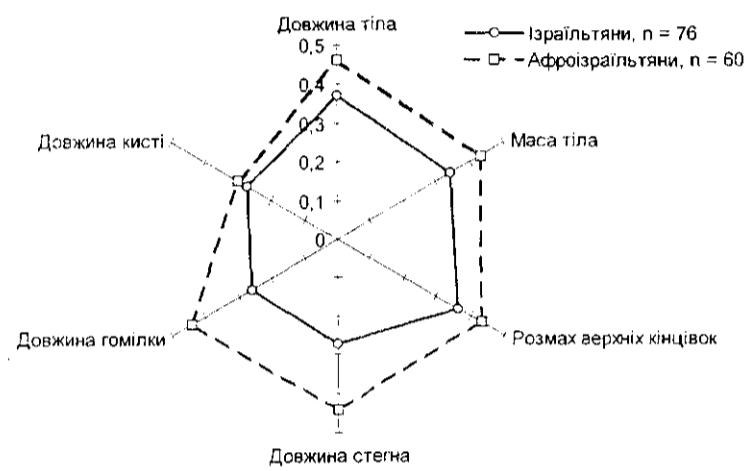

Рис. 5. Модель взаємозв'язків антропометричних показників юних бігунів на середні та довгі дистанції

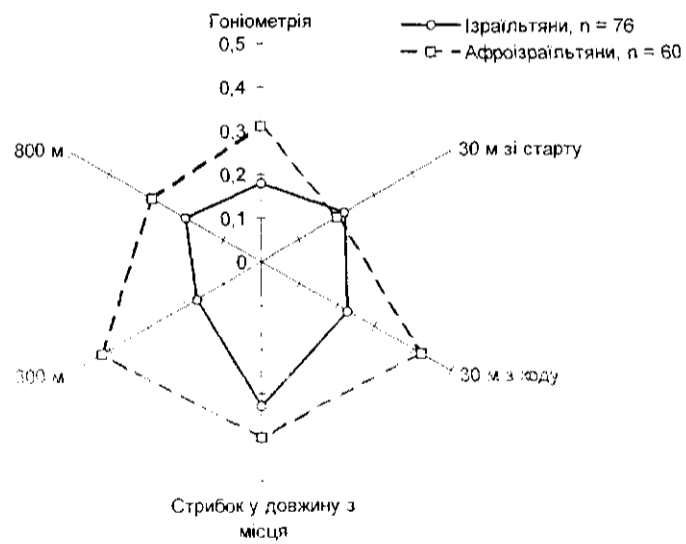

Рис. 6. Модель взаємозв'язків фізичних здібностей юних бігунів на середні та довгі дистанції

Таблиця 2

**Диференційована оцінка антропометричних показників юних спортсменів 13-16 років
для відбору для бігу на середні та довгі дистанції**

Етапи підготовки	Початкова спортивна підготовка						Поглиблена спортивна спеціалізація					
	13 років			14 років			15 років			16 років		
	Висока	Середня	Низька	Висока	Середня	Низька	Висока	Середня	Низька	Висока	Середня	Низька
Ізраїльтяни												
Довжина тіла, см	176,4	161,4-165,8	157,4	175,5	165,5-172,1	162,1	175,7	169,3-173,5	167,1	179,8	172,1-177,3	169,6
Маса тіла, кг	61,1	48,6-47,6	43,1	63,6	60,3-53,9	50,6	61,6	54,0-59,0	51,4	66,3	61,5-64,7	59,9
Довжина голілки, см	45,4	45,8-50,0	36,8	50,6	46,6-49,2	45,2	52,4	47,9-50,9	46,4	53,8	47,4-51,5	45,2
Довжина стегна, см	45,3	39,0-43,2	36,9	45,5	39,1-43,1	37,2	48,4	43,6-46,8	42,0	46,3	42,7-45,1	41,5
Афроізраїльтяни												
Довжина тіла, см	166,8	157,6-163,8	154,6	169,9	161,0-167,0	158,1	167,9	162,5-165,5	160,1	170,4	163,7-168,1	161,4
Маса тіла, кг	49,5	47,6-44,0	42,1	56,3	47,3-53,3	44,3	52,6	48,5-51,3	47,2	58,0	49,5-55,1	46,6
Довжина голілки, см	51,6	48,1-49,9	36,4	51,8	49,9-51,0	48,4	51,3	49,3-50,7	48,7	52,1	50,0-51,4	49,3
Довжина стегна, см	42,4	39,6-41,4	38,6	42,1	39,7-41,3	38,9	41,5	39,5-40,9	38,9	42,1	39,9-41,3	39,1

01

Таблиця 3

**Диференційована оцінка фізичних здібностей юних спортсменів 13-16 років
для відбору для бігу на середні та довгі дистанції**

Етапи підготовки	Початкова спортивна підготовка						Поглиблена спортивна спеціалізація					
	13 років			14 років			15 років			16 років		
	Висока	Середня	Низька	Висока	Середня	Низька	Висока	Середня	Низька	Висока	Середня	Низька
Ізраїльтяни												
Біг 30 м з ходу, с	3,7	3,6-3,7	4,1	3,3	3,5-3,9	4,1	3,3	3,5-3,7	3,9	3,3	3,4-3,6	3,7
Стрибок у довжину з місця, см	231	201-221	191	236	215-225	194,0	254	222-242	210	256	211-243	212
Біг 300 м, с	47,9	54,9-50,3	57,3	44,2	49,2-46,8	52,2	42,6	44,6-48,6	50,6	41,3	42,9-46,1	47,7
Метання ядра, см	1088,0	803,0-993,0	708,0	1102,0	902,0-1052,0	852	125,3	117,8-106,8	105,3	1153	980-1050	959
Афроізраїльтяни												
Біг 30 м з ходу, с	3,8	3,8-4,0	4,1	3,6	3,9-3,7	4,0	3,5	3,6-3,8	3,9	3,4	3,5-3,7	3,9
Стрибок у довжину з місця, см	221	191-211	181	232	212-226	206,0	230	214-224	208	227	215-226	209
Біг 300 м, с	49,0	49,3-49,9	50,2	44,1	46,0-49,4	51,3	42,8	47,3-44,3	48,8	40,7	42,2-45,2	46,7
Метання ядра, см	763,0	679,0-733,0	651,0	830,0	735,0-865,0	780,0	958,0	788,0-898,0	728,0	1025	890-910	730,0

11

ВИСНОВКИ

Проведені теоретичні та експериментальні дослідження, узагальнення досвіду передової педагогічної і спортивної практики дозволяють зробити такі висновки:

1. Спортивна обдарованість, в тому числі у бігу на середні та довгі дистанції, визначається значною кількістю взаємозв'язаних біологічних та педагогічних параметрів.

Програми для оцінки спортивної обдарованості, що рекомендуються для відбору, включають комплекси антропометричних показників, функціональних можливостей, фізичних здібностей та ряду інших показників.

На основі цих показників розробляються моделі обдарованості для різних видів спорту.

2. Останнім часом високі досягнення з бігу на середні та довгі дистанції показують представники африканського континенту. Спостерігаються феноменальні здібності представників даної етнічної належності у вправах, які вимагають високого рівня розвитку витривалості.

3. Педагогічні дослідження та експертна оцінка свідчать про те, що серед юних спортсменів з високим спортивним потенціалом 21,0% є афроізраїльтянами, а 6% — корінними ізраїльтянами.

З низьким потенціалом тенденція зворотня — 46,0 і 62,0%; з середнім потенціалом кількість спортсменів практично однакова — 33,0 і 32,0%.

Юні афроізраїльтяни — бігуни на середні та довгі дистанції — відрізняються від своїх однолітків — «корінних» ізраїльтян як за антропометричними показниками, так і за функціональними можливостями, фізичними здібностями.

4. Характерною особливістю юних спортсменів — «корінних» ізраїльтян є високі показники довготних параметрів та маси тіла. Виключення становить довжина гомілки, яка у афроізраїльтян значно довша і активно збільшує розміри з кожним роком.

Високі показники вмісту жирової тканини, відмічені у «корінних» ізраїльтян на початку підготовки, зменшуються на 50,0% за час занять спортом.

5. За оцінкою біологічного віку «корінні» ізраїльтяни відносяться до акселерантів, афроізраїльтяни — до ретардантів.

Функціональні можливості на етапі початкової спортивної підготовки (13-14 років) достатньо високі у афроізраїльтян. В процесі багаторічної спортивної підготовки «корінні» ізраїльтяни досягають рівня афроізраїльтян.

Високі показники в розвитку швидкісних здібностей відмічено у «корінних» ізраїльтян, а витривалості — у афроізраїльтян.

6. Структура спортивної обдарованості юних бігунів на середні та довгі дистанції також має певні особливості залежно від етнічної належності.

На спортивні результати юних бігунів-афроізраїльтян значно впливають особливості будови тіла. У ізраїльтян спортивний результат значною мірою залежить від тренувальних навантажень, спортивного стажу, кількості навчально-тренувальних занять.

7. Антропометричні компоненти структури спортивної обдарованості у афроізраїльтян протягом всього вікового періоду (13-16 років) мають високий і достовірний взаємозв'язок, що свідчить про значну надійність організму, який росте.

Компоненти структури спортивної обдарованості, що характеризують рівень фізичних здібностей, мають високий ступінь взаємозв'язку у «корінних» ізраїльтян порівняно з афроізраїльтянами

8. Структура спортивної обдарованості юних бігунів на середні та довгі дистанції 13-16 років є динамічною за характером, змінюється з віком і має етнічні відмінності.

Основними компонентами, що значно впливають на спортивні результати юних бігунів, незважаючи на їх етнічну належність, є антропометричні показники і фізичні здібності.

9. Вивчення інформаційної значущості всіх параметрів, що забезпечують високі результати юних бігунів на середні та довгі дистанції, дозволяє розробити два основних критерія оцінки спортивної обдарованості — антропометричний та педагогічний.

До змісту антропометричного критерія входять найбільш інформативні показники — довжина та маса тіла, довжина стегна та гомілки, а до змісту педагогічного — біг на 30 і 300 метрів, стрибок в довжину з місця і мегання ядра.

Відповідно до отриманих даних розроблено комплексну диференційовану систему оцінки спортивної обдарованості юних бігунів на середні та довгі дистанції з урахуванням їх етнічної належності.

ПЕРЕЛІК РОБІТ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Тенненбаум, Бар-Эли, А. Гур. Психологические критерии отбора в спорте. — Тель-Авив: Институт им. Вингейта, 1990. — 200 с.
2. Шехтнер, Хана, Бар-Ор, Вайнгартен, А. Гур. Выносливость у детей в возрасте 12-14 лет. — Тель-Авив: Институт им. Вингейта, 1975. — 151 с.
3. Г. Лустиг, И. Гева, А. Гур. Критерии отбора талантов по полевым тестам. — Тель-Авив, Министерство просвещения, 1990. — 183 с.
4. Тенненбаум, Бар-Эли, М. Эпштейн, Я. Карни, Г. Лустиг, И. Гева, А. Гур. Отбор талантов в спорте и процесс повышения психофизиологических способностей. — Тель-Авив: Институт им. Вингейта, 1989. — 198 с.
5. И. Абарбанель, А. Гур, Я. Гур. Антропометрические показатели и физические способности учащихся спортивных классов в Израиле // X Международный конгр. — Маккаби: Спорт и медицина. 1989, — 41 с.
6. А. Гур. Критерии оценки одаренности юных бегунов на средние и длинные дистанции в процессе спортивного отбора. Учебн.-метод. пособие. — К.: Национальный университет физического воспитания и спорта Украины, 1998, — 31 с.
7. А. Гур, В. Волков, Фауаз Аль Табаа. Спортивная антропология: этнические различия в развитии физических способностей детей, подростков и юношей // Наука в олимпийском спорте. — 1999. — № 1. — С. 38-39.
8. А. Гур. Таблицы оценки результатов школьников в легкой атлетике по возрастным категориям 10-12 лет, 12-14 лет, 14-16 лет, 16-18 лет. — Тель-Авив, Министерство просвещения, 1968. — 10 с.
9. А. Гур. Таблицы оценки результатов школьников в легкой атлетике до 100 очков (10-12, 12-14, 14-16, 16-18 лет.). — Тель-Авив: Министерство просвещения, 1977. — 10 с.
10. А. Гур, У. Гольдбурт. Таблицы оценки результатов школьников в легкой атлетике до 250 очков (10-12, 12-14, 14-16, 16-18 лет.). — Тель-Авив: Министерство просвещения, 1978. — 10 с.

Амнон Гур. Диференційована система оцінки обдарованості юних бігунів на середні та довгі дистанції з урахуванням етнічної належності.

Дисертація (рукопис) на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту зі спеціальності 24.00.01 — Олімпійський і професіональний спорт, Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, 1999 р.

У дисертації обґрунтовано зміст диференційованого підходу до оцінки спортивної обдарованості юних бігунів на середні та довгі дистанції з урахуванням етнічної належності.

Ключові слова: спортивна обдарованість, спортивний відбір, біг на середні та довгі дистанції, етнічні відмінності спортсменів.

Амнон Гур. Дифференцированная система оценки одаренности юных бегунов на средние и длинные дистанции с учетом этнической принадлежности.

Диссертация (рукопись) на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.01 — Олимпийский и профессиональный спорт, Национальный университет физического воспитания и спорта Украины, Киев, 1999 г.

В диссертации обосновано содержание дифференцированного подхода к оценке спортивной одаренности юных бегунов на средние и длинные дистанции с учетом этнической принадлежности.

Первый раздел работы посвящен обобщению опыта мировой спортивной практики и анализу литературных источников в области теории и методики спортивного отбора.

Рассмотрены методические основы оценки одаренности детей и подростков в спорте, морфологические и функциональные предпосылки формирования спортивной одаренности с учетом возраста и этнической принадлежности. Особое внимание уделено вопросу влияния биологического возраста на спортивные результаты в беге на средние и длинные дистанции.

Осуществленный анализ позволяет определиться в основных понятиях теории спортивного отбора, методологических основах исследования проблемы.

Методология и организация исследований освещена во **втором разделе** диссертационной работы. Обоснована программа исследования спортивной одаренности, как сложной динамической системы.

В соответствии с методологией разработан комплексный подход, в содержание которого вошли педагогические и биологические методики исследования, статистические методы и математический анализ.

Исследования организованы в государстве Израиль с привлечением 238 юных спортсменов разной этнической принадлежности, специализирующихся в беге на средние и длинные дистанции.

Содержание **третьего раздела** основано на собственных экспериментальных данных исследования возрастной динамики и этнических различий в развитии основных компонентов спортивной одаренности юных бегунов на средние и длинные дистанции.

Полученные данные свидетельствуют, что в морфологическом развитии, функциональных возможностях и развитии физических способностей у юных бегунов на средние и длинные дистанции наблюдаются различия в зависимости от этнической принадлежности.

Эти различия оказывают влияние на спортивные результаты и физическую подготовленность.

В четвертом разделе представлены данные об этнических различиях в формировании возрастной структуры спортивной одаренности юных бегунов на средние и длинные дистанции.

Формирование возрастной динамики спортивной одаренности юных бегунов 13-16 -летнего возраста основывается на взаимосвязях морфологического развития, функциональных возможностей и физических способностей. Эти взаимосвязи имеют динамический характер и изменяются в зависимости от спортивных достижений, возраста и этнической принадлежности.

Дифференцированный подход в оценке спортивной одаренности подростков и юношей различной этнической принадлежности, при отборе для бега на средние и длинные дистанции, представлен в **пятом разделе**.

Изученная информационная значимость компонентов структуры спортивной одаренности позволила разработать дифференцированные оценочные таблицы для отбора юных бегунов в зависимости от этнической принадлежности.

Полученные результаты исследований обсуждены и проанализированы, сделаны выводы и практические рекомендации.

Ключевые слова: спортивная одаренность, спортивный отбор, бег на средние и длинные дистанции, этнические различия спортсменов.

Amnon Gur. Gifts evaluation differential system for middle and long distance junior runners in the aspect of ethnic identify.

The theses (a manuscript) for a competition of Candidate of Science Academic Degree in physical education and sports, National University for Physical Education and Sports of Ukraine, Kyiv, 1999.

Here is the substantiation of the essence under differential approach in sports gifts evaluation with middle and long distance junior runners.

Key words: sports preparation, sports gifts, sports selection, middle and long distance running, ethnic peculiarities.